

Festligt när SHF jubilerade

Erik Enlund deltog som vår representant vid Sveriges Hembygdsförbunds 75-årsjubiléum den 25 oktober i fjol och lämnar här en rapport från festligheterna.

Jubiléet inleddes med ett seminarium i Börssalen, Stortorget, Stockholm, varpå statsrådet Bengt Göransson i ett anförande bl a framhöll att kulturarbetet inom Europa och EG ej utesluter det svenska kulturarbetet. Samarbete och erfarenhetsutbyte är aktuellt. Våra folkrörelser förblir fristående och kan ej hämmas av något central organisation.

Ett vidgat arbetsfält är nödvändigt, betonade han vidare. Snabba strukturförändringar dokumenteras, dagens och morgondagens förändringar är framtidens hembygdshistoria. Kommande generationers barn skall inte behöva besöka Skansen för studier av en försvunnen allmog och bondekultur.

Flera av talarna berörde Sveriges anpassning till ett kommande EG-medlemskap. En stilla reflek-

tion, finns det ingen anpassning i motsatt riktning?

Efter seminariet följde samling i Stadshuset och Blå hallen, där man fick en visning av lokaliteterna. Efter detta inbjöds deltagarna till en bankett i Gyllene salen. Under måltiden hölls flera berikande anföranden.

Sammanfattningsvis; en högtidsdag att minnas, något som inger förhoppningar om ett fortsatt framgångsrikt hembygdsarbete.

Erik Enlund

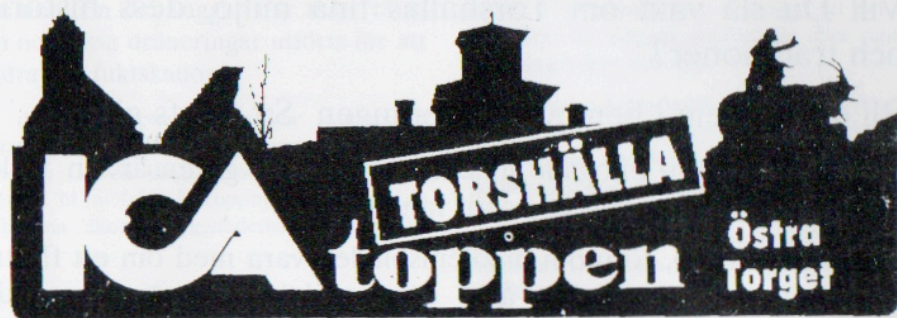
Fler medlemmar

Under hösten och vintern har vi kunnat glädja oss åt att många har velat bli med i hembygdsföreningen. Det är resultatet av en medveten drive, som kulminerat sedan medlemsbladet kom ut. Det har tydligen uppskattats av många. Ungefär ett 50-tal har tillkommit, vilket betyder att medlemsantalet nu är uppe i minst 225.

VÅRA GENERÖSA ÖPPETTIDER

MÅNDAGAR — LÖRDAGAR 8.00 — 20.00

SÖNDAGAR 10.00 — 20.00

S:t Olof

Medlemsblad för hembygdsföreningen

Årg. 2 Nr 1 1992

S:t Olofs gille i Torshälla

Är gården byggd 1774 ?

Peter Särkimukko, medarbetare vid renoveringen av Bergströmska gården, pekar på det nyupptäckta årtalet 1774.

Är Bergströmska gården i sin helhet uppförd 1774?

Det kan man fråga sig sedan det årtalet i samband med en upprustning av uthuslångorna upptäcktes på en av plankorna, dold bakom en dörr.

Under hösten och vintern har kommunen låtit renovera vissa partier av uthusen, vars nedre delar angripits av röta. Man har också utfört en del dräneringar i markplanet längs väggarna och utmed planket mot granngården.

Läs mer om arbetena inuti medlemsbladet.

Åldermannen har ordet

• Vi har nu kommit en bit in på det nya året och förbereder utgivningen av S:t Olof nr 2. Var rädda om nr 1. Det kanske får samlarvärde i framtiden! Nåväl, vi hoppas att alla medlemmar fått sitt nummer. Eftersom försändelsen krävde dubbelt porto försökte vi själva inom styrelsen distribuera så många vi någonsin kunde.

Att hitta uppslag och idéer vållar inga svårigheter. Problemet är att sovra. Nu har idéerna varit styrelsens. I framtiden hoppas vi att idéerna ska komma från medlemmarna. Kom till oss med Era tankar.

• Ett annat problem är att inom ramen för den låga årsavgiften kunna klara såväl tryckkostnader som porto när Hembygdsförbundet ska ha 1/3 av avgiften. Vi har räknat med 4 nr per år. Överlåter till läsaren att göra en ekonomisk kalkyl! Vid årsmötet måste vi ta upp frågan om värdet av ett medlemsblad i den form Ni tagit del av det och ställa det i relation till en rimlig årsavgift.

Att S:t Olof nr 1 givit oss många nya medlemmar tar vi som ett tecken på att vi är inne på rätt väg och att kanske också det faktum att vi betonat att S:t Olofs Gille är Torshälla Hembygdsförening bidragit till att många Torshällabor "upptäckt" föreningen.

Alltså är det viktigt med en stor uppslutning vid årsmötet på Kvarnen den 25 mars kl 19.

• Årets första styrelsemöten inleddes med ett besök på Nyby herrgård. Inte minst för Åldermannen, som ej har sina rötter i Torshälla var det en värdefull stund då ytterligare en bit av stadens historia gavs henne.

Mer av stadens gamla historia gav oss arkeologen Hans A Lidén en februarikväll i Kvarnen, med utgångspunkt från de utgrävningar på Husberget som han ansvarat för under ett flertal somrar.

En av medarbetarna, Leif Persson, också medlem i vår styrelse, har med videokameran dokumenterat hela arbetet. En nio timmars film

har han komprimerat till en videofilm på 20 minuter och som han under kvällen först visade och sedan överlämnade till Hembygdsföreningen. Å Hembygdsföreningens vägnar tackar vi för detta goda initiativ!

• Under vintern har nödvändiga reparationer utförts på Bergströmska gården. Många stockar på uthusen är angripna av röta liksom planket mellan gårdarna. Vi har fått planritningar över gården och ska sätta oss ner och se över vilka möjligheter vi har att på ett realistiskt sätt kunna utnyttja nu outnyttjade utrymmen. Hade vi en aldrig sinande källa att ösa ur skulle mycket kunna göras. En planering kostar inget och en vacker dag kan den kanske vara till nytta.

Mer realistisk är dock tanken på att våren snart är här och att vi behöver medlemmar villiga att hjälpa till med att få trädgården i stånd.

• Under ett par år har något som kallas Torshälla-dagen ägt rum på västkanten, ett samarrangemang mellan KDF, Hembygdsföreningen och kyrkan, en konstellation som ofta samarbetet på ett utmärkt sätt. Jag har på känn att hembygdsföreningens medlemmar inte uppfattat sin delaktighet i denna dag... Jag hoppas att vi ska kunna ändra på detta och att alla ska känna att detta är vår hembygdsdag. I år är dagen bestämd till lördagen den 9 maj. Temat är "Naturen omkring oss" (med reservation för ändringar).

Att ge naturen-landskapet tillbaka det människan i sin iver tagit ifrån den (det) t ex i form av utdikning tycks ligga i tiden. Mången lantbrukare funderar nu över att istället för skogsplantering låta våtmark åter bli våtmark och därmed minska arealen åkermark. Så det var kanske inte en utopi att föreslå att områden kring Källsta-bäcken skulle få förvandlas till en fågelsjö och strövmråde för oss Torshällabor.

Forts sid 7

Reaktionerna blev positiva på skrivelsen om fågelsjö

Ett oväntat positivt bemötande fick hembygdsföreningens skrivelse till kommunen om att anlägga en våtmark och fågelsjö på ett område mellan Torshällån, Källstabäcken och Ekbacken. Det visade sig att kommunens intentioner sammanfaller med våra men kanske från olika utgångspunkter.

Landskapsarkitekt Eivor Rudin berättar för "S:t Olof" att man i kommunens naturvårdsberedning länge umgåtts med planer i den här riktningen.

Redan tidigare har det hänt lite grann på den närläggna golfbanan. Där har man krökt Källstabäcken och anlagt dammar för att eliminera gifter i gräsmattan, som frigörs vid bevattningen. Detta renade vatten återanvänds sedan vid fortsatt bevattning.

- Vår idé är nu att fortsätta med enkla åtgärder med Källstabäckens flöde mot utloppet i ån, vilket skulle höjas något så att man får en vattenyta, som varierar lite efter årstiderna. På så sätt blir effekten att kvävet i vattnet övergår till luftkväve.

På längre sikt planeras att anlägga översilningsmarker parallellt med ån från reningsverket i riktningen mot Källstabäcken, också detta i syfte att minska kvävehalterna, innan vattnet släpps ut i ån.

Eivor Rudin omtalar också att det sedan länge diskuterats en cykel- och promenadväg längs ån mellan Torshälla och Eskilstuna. Detta skulle dock kräva en bro över ån, något som troligen bara kan förverkligas om det blir något av med planerna på ett industriområde vid Gunnarskäl, eftersom det blir fråga om ganska stora kostnader.

Inte heller när det gäller planerna på att skapa våtmarker i anslutning till Källstabäcken finns

Ungafär vid pilen, väster om ån, kan våtmarksområdet komma att ligga.

det någon finansieringsplan, men naturvårdsredningen diskuterar dock frågan.

Eivor Rudin tycker att skrivelsen från hembygdsföreningen kom mycket lägligt, eftersom det kan bidra till att projektet nu påskyndas.

Olle L.

S:t Olofs gilles almanacka våren och sommaren 1992

- 25 mars Årsmötet hålls på biblioteket kl. 19. I samband därmed visas utställningen Från Ko till Krut, krutladans användning. Den nedbrunna ladan visas i skiss, som deponeras till biblioteket.
- Under våren kommer arbetsdagar att genomföras vid hembygdsgården efter den genomgripande renoveringen av bodarna. Trädgården kommer att iordningställas
- 30 april Våren hälsas välkommen på sedvanligt sätt på Holmberget med vårtal och fyrverkeri.
- 9 maj Hembygdens dag, ett årligen återkommande arrangemang i samarbete med Kommunalförvaltningen.
- 6 juni Sveriges nationaldag firas med flaggtåg från Rådhusorget till Holmberget. VME:s blåsorkester leder, högtidstal m m. Föreningar och sammanslutningar med fanor anmodas deltaga. Torshällas befolkning bör gå "man ur huse" medförande nationalsymbolen. Alla fastighetsägare med flaggstång bör hissa sin flagga.
- 20 juni - 9 aug Sommarprogram på Hembygdsgården meddelas senare. Ett mycket digert program med deltagande av hantverkare från trakten, teater m m utlovas.

Skrivaren

Kallelse till årsmöte

Dagordning vid årsmötet 25 mars 1992

1. Årsmötets öppnande
2. Parentation (ev.)
3. Val av mötesordförande, sekreterare samt 2 justeringspers.
4. Godkännande av dagordning.
5. Kallelse i laga ordning. 9 i stadgarna.
6. Verksamhetsberättelsen
7. Ekonomiska rapporter (Gillet och Muséistyrelsens)
8. Revisionsberättelser.
9. Ansvarsfrihet.
10. Val av styrelsefunktionärer
11. Behandling av till styrelsen inkomna skrivelser.
12. Medlemsavgift för år 1993.
13. Utdelning av förtjänstecken.
14. Avslutning

Styrelsen

Trädgården väntar !

Varje torsdagskväll kl 17-20 under våren och sommaren är medlemmarna välkomna att ställa upp med lämpliga redskap. Det är en ogräsfri och vårdad tomt vi vill visa turister och andra besökare i vårt fina Torshälla.

Hjälp oss är Du snäll.

Styrelsen

Ge gärna extra bidrag!

Vill Du stödja vår utgivning av medlemsbladet får Du gärna ge ett extra bidrag, utöver medlemsavgiften. Sätt i så fall in Ditt bidrag på S:t Olofs gilles konto 26 81 47-6. Vi tackar på förhand.

Styrelsen

Minnesvärt herrgårdsbesök

Ett par av de vackra rummen i Nyby herrgård. (Foto: Leif Persson).

Den 15 januari 1992 kom ett efterlängtat studiebesök till stånd. Genom vänligt bemötande av Lennart Hednert, FFV, fick hembygdsföreningens styrelse och guiderna för Nybyvandringen tillfälle att på plats ta del av herrgårdens öden sedan dess tillkomst på 1830-talet. Denna kväll var ett 20-tal personer närvarande - alla lika intresserade av det gamla brukets patronsbostad.

Interiörer och möbleringar har skiftat med de olika personerna och lokalernas funktioner. Under en tid vid mitten av 1960-talet användes entréplanet som kontor och genomgick då stora interiörförändringar. Man lät då bland annat tapetsera över de gamla tapeterna med vävtapeter som fullständigt förstörde den tidigare stämningen. Idag har inredningen återställts om än

inte till ursprunget, så i alla fall till något som kan liknas vid detta. Våningarna och trapphus salonger och matsalar har därför stilenligt och smakfullt tapetsrats och möblerats. På flera håll har man bevarat de olika namnchiffren efter de förra ägarna.

På bottenplanet - entréplan - finns idag en vacker hall med öppen trappa till övervåningen. I trappräcket finns i smide Gunnar Liberg namnchiffer. Till vänster om hallen ligger en magnifik matsal. Rakt fram från hallen finns en blå salong med den gula salongen till höger som bl a innehåller en fantastisk porslinspjäs på ca 1 m. Till höger om hallen finns ett vackert bibliotek. Övervåningen består av sov- och badrumsutrymmen o dyl med bl a väldigt trevliga muralmålningar i våtrummen. Vindsvåningen som ursprungligen har upptagits av tjänstefolksrum är nu sammanslagen för

Forts sid

"Ansiktslyftning" på Bergströmska gården

Hans Bergermark och hans hjälpreda, Peter Särkimukko, bearbetar en stock som ska ersätta en murken. (Foto: Olle Lorin).

Stora arbeten har under hösten och vintern genomförts av kommunen på Bergströmska gårdens uthus liksom planket mot granngården. Röta har angripit en del av de nedre stockvarven i väggarna, vilka har ersatts med nygamla, som kommunen har haft i sina gömmor. En del väggar har måst rätas upp och vissa dräneringar utförts för att hindra nya fuktskador.

För de här renoveringarna har kommunen anlitat snickaren Hans Bergermark från Kungsör. Han har en lång erfarenhet av liknande arbeten, bl a från återuppbyggnaden av de nedbrunna ekonomibyggnaderna på Djurgården.

Han vet verkligen hur man ska hantera gamla hus, och det har varit en fröjd att se på hur skickligt han umgås med gammalt virke och sina

verktyg. Allt sker på ett genuint och gammaldags manér, bl a med användande av riktig skogsmosa mellan timmervarven. Som pricken över i kommer sedan rödfärgningen av hela gårdsanläggningen.

En intressant iakttagelse gjordes i samband med dessa arbeten. Bakom en dörr på framsidan av östra längan återfanns nämligen på en plank årtalet 1774 inristat. Det är möjligt att det kan gälla året för längans uppförande eller rent av för hela gårdens tillkomst.

Under en sockel påträffades ett myntliknande föremål, och i sågspånen under vedbodgolvet i norra längan hittade Hans Bergermark ett runt järnföremål som möjligen också kan vara fråga om ett mynt. Vi får väl se om det efter en eventuell konservering går att avgöra vad det är fråga om. Dessutom fann man lite keramik och järnföremål.

Olle Lorin

Åldermannen...

Forts fr. sid. 2

• Efter vår kommer sommar och just nu arbetar vi med sommarprogrammet på Bergströmska gården. Efter att ha prövat olika modeller så tycker vi oss ha funnit den som passar våra möjligheter. Vi kommer som vanligt att vädja till alla medlemmar om hjälp i olika former. Redan nu kan Ni fundera på om Ni har några småsaker till vår lilla loppmarknad! Ring och vi kan hämta.

Torshälla i februari 1992

Margareta Lindén

Minnesvärt...

Forts fr. sid 5

huvudsak rekreations- och motionsändamål.

Torshälla hembygdsförening fick denna kväll en minnesvärd stund under sakkunnig guidning som för oss alla innebar ny kunskap om förhållandena på bruket.

Leif Persson

FRÅN SNABBA RYCK TILL SNYGGA TRYCK
REPRO-MASTER-OFFSET-BOKTRYCK-BOKBINDERI
ab torstryck
ESKILSTUNAVÄGEN 25 - 644 00 TORSHÄLLA 016-35 50 19

Torstryck, Torshälla 1992

Hembygdsföreningen S:t Olofs gille

Torshälla

Styrelse

Ålderman Margaretha Lindén, Tel 35 68 83

Vice ålderman Erland Nilsson, Tel 35 76 54

Gärdesman Eric Enlund, Tel 35 55 75

Sysselman Alf Andersson, Tel 35 65 14

Skrivare Stig M Olsson, Tel 35 65 14

Olle Lorin, Tel 35 76 19.

Gunnar Wiklund, Tel 35 78 38

Suppleanter: Ingrid Pettersson, Tel 35 65 43,
Leif Persson, Tel 35 55 41 och Tommy
Lindberg, Tel 35 70 02

Musieansvarig: Mary Håkansson, Tel 35 61 34

Redaktionskommitté: Olle Lorin, Leif Persson
och Tommy Lindberg

Bergströmska gården

Lilla gatan 12

Tel 016-35 50 76

Postgiro 26 81 47 - 6

Muséet öppet april-september kl 14-16.
Övrig tid visning för grupper efter be-
ställning per tel 016-35 61 34 o 35 55 75.

Vill Du slå vakt om Torshällas fina miljö, dess historia och traditioner?

Bli då medlem i hembygdsföreningen S:t Olofs gille!

Fyll i och sänd in bifogade inbetalningskort. Avgiften är f n 15 kr för enskild medlem och 25 kr för familj.

För detta får Du, förutom medlemsbladet, vara med om ett flertal olika arrangemang under året och ta del av en inspirerande gemenskap.